

GLUHI IN NAGLUŠNI MLADI

PRILAGODITVE V UČNEM OKOLJU IN KARIERNA ORIENTACIJA

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	2
2. SPORAZUMEVANJE GLUHIH	2
2.1. SLUŠNI APARAT	3
2.2. FM-SISTEM	3
3. PRILAGODITVE UČNEGA OKOLJA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE MLADE	4
3.1. PRILAGODITVE PROSTORA	4
3.2. INTERAKTIVNI POUK	4
3.3. PRILAGODITVE PRI POUČEVANJU IN UČENJU	5
3.4. NEKATERE PRILAGODITVE PRI USTNEM IN PISNEM PREVERJANJU IN OCENJEVANJU ZNANJA	6
3.5. PRILAGODITVE PRI NPZ, NA POKLICNI IN SPLOŠNI Maturi TER NA ZAKLJUČNEM IZPITU	6
3.6. PRAVICA DO TOLMAČA	7
4. KARIERNA ORIENTACIJA GLUHIH IN NAGLUŠNIH MLADIH	7
4.1. PRIPOROČILA PRI IZVEDBI DEJAVNOSTI KARIERNE ORIENTACIJE	7
4.2. MOČNA PODROČJA GN MLADIH	8

1. UVOD

Gluhe in naglušne osebe (GN) imajo okvare, ki zajemajo uho, njegove strukture in funkcije, povezane z njim.

Gluhe osebe imajo najtežjo izgubo sluha, pri kateri ojačitev zvoka ne koristi. Povprečna izguba sluha je 91 decibelov in več. Glede na gluhoto razlikujemo osebe z najtežjo (91 dB in več) in osebe s popolno izgubo sluha.

Naglušne osebe imajo povprečno izgubo sluha manj kot 91 decibelov in imajo resne težave pri poslušanju govora in pri govorni komunikaciji. Naglušnost pomeni zoženje slušnega polja in delno moti sporazumevanje s pomočjo govora. Pri naglušnosti razlikujemo osebe z lažjo (26- 40 dB), zmerno (41-55 dB), težjo (56-70 dB) in težko (71-90dB) izgubo sluha.

Gluhi in naglušni imajo težave na področju razumevanja in uporabe jezika, gradnje besednega zaklada in s tem povezanih jezikovnih funkcij ter sprejemanjem informacij iz okolja. Gluha oseba si besedni zaklad gradi po »umetni poti« preko odčitavanja z ustnic sogovornika, pisane besede ter kretenj, naglušni pa tudi s pomočjo sluha. Posledica teh dejstev je skromnejši jezikovni in besedni zaklad, ki ga ne smemo primerjati z besednim zakladom polnočutnih vrstnikov. Največja odstopanja od ostalih vrstnikov se kažejo v primerih, ko mora mladostnik izraziti svojo domišljijo – npr. pri pisanju esejev. Za splošno funkcioniranje in učno uspešnost gluhih in naglušnih oseb je poleg stopnje izgube sluha pomemben tudi čas nastanka izgube, psihosocialne značilnosti posameznika, čas vključitve v intenzivno slušno in govorno obravnavo in družina, v kateri mladostnik živi.

2. SPORAZUMEVANJE GLUHIH

Nekatere gluhe osebe za sporazumevanje uporabljajo **znakovni jezik** – sporazumevanje z gibi rok, obraza in telesa. Na slušno in govorno-jezikovno funkcioniranje gluhih otrok pomembno vpliva vstavev **polževega vsadka**¹. Ob pravočasni in ustrezni rehabilitaciji se razvijajo področja poslušanja, govora (tako prozodija kot izgovorjava), jezika (tako razumevanje kot izražanje) ter sposobnost uporabe jezikovnih veščin v vsakdanjih življenjskih okoliščinah. S pomočjo slušnih aparatov in polževih vsadkov danes tudi osebe s težkimi izgubami sluha slišijo zvoke okolja in govor.

¹ Polžev vsadek je elektronska naprava, ki nadomesti okvarjene celice notranjega ušesa (polža). Zvok iz okolice pretvarja v električne impulze in jih prenese neposredno na slušni živec.

Za premagovanje komunikacijskih ovir lahko mladi z okvaro sluha uporabljajo individualne ali skupinske akustične in frekvenčne **pripomočke** ter frekvenčne **ojačevalce** zvoka za stimulacijo optimalnega slušnega polja in spodbujanje nizkih frekvenc za poslušanje in tvorbo govora. Le-ti prispevajo k lažjemu dostopu do informacij v njim prilagojeni obliki.

1.1. SLUŠNI APARAT

je majhna elektronska naprava, ki naglušnim ponovno omogoča poslušanje. Sestavljen je iz mikrofona, ojačevalca in slušalke. Mikrofonski sprejemnik sprejema zvoke iz akustičnega okolja in jih pretvori v elektronske signale. Ojačevalnik selektivno ojača zvoke na način, da so najprimernejši za določeno naglušnost. Slušalka ojačane signale ponovno pretvori v zvok, ki se nato prenese v uho.

Otroke in mladostnike je potrebno vzpodbujati k nošenju in uporabi slušnega aparata. Za učitelje in profesorje je pomembno poznavanje slušnega aparata v primeru, da je GN mladim potrebno pomagati pri uporabi le-tega.

Pomembno:

- ✓ slušnega aparata ne dajajte v vodo;
- ✓ če se zmoči, takoj odprite predalček za baterijo in pustite slušni aparat na zraku, da se suši 24 ur;
- ✓ zavarujte slušni aparat pred preveliko toploto;
- ✓ ne zvijajte ali stiskajte žice, ko slušni aparat spravljate v etui;
- ✓ ne mečite slušnega aparata oziroma ne trkajte z njim po trdih površinah;
- ✓ s primernim čiščenjem in vzdrževanjem se zagotavlja kakovostno delovanje in se tudi podaljša življenjska doba vaših slušnih aparatov.

1.2. FM-SISTEM

Frekvenčno moduliran radijski sistem ali krajše FM-sistem je slušni tehnični pripomoček. Omogoča neposreden prenos zvoka preko mikrofona od oddajne do sprejemne enote, tako da ta pride do poslušalca brez motečih elementov, kot so šumi, piski in poki.

Za ogled primera poslušanja s pomočjo sistema FM kliknite [tukaj](#).

Za več informacij kako pridobiti pravico za uveljavljanje tehničnega pripomočka kliknite [tukaj](#).

2. PRILAGODITVE UČNEGA OKOLJA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE MLADE

2.1. PRILAGODITVE PROSTORA

- ✓ GN mladostnik naj sedi v vaši bližini, kar mu omogoča dobro ogledovanje vašega obraza, obenem pa boste tako lažje sledili njegovemu sodelovanju;
- ✓ prostor naj bo primerno osvetljen, GN mladi pa naj ne sedi pred izvorom svetlobe, ampak s hrbtom proti svetlobi (s tem mu je omogočeno odgledovanje);
- ✓ če posameznik na eno uho sliši boljše, naj sedi tako, da bo s tem ušesom obrnjen proti govorcu;
- ✓ GN mladostnik naj v razredu ne sedi ob izvori hrupa, kot so: projektorji, klimatske naprave, računalniki, akvarij, okno, hodnik, bližina jedilnice, glasbene učilnice;
- ✓ med poukom izklaplajte aparature, ki jih (trenutno) ne uporabljate;
- ✓ matična učilnica razreda, ki ima mladega z okvaro sluha, naj ne bo v tistem predelu šole, kjer se pogosteje pojavlja hrup (npr. ob prometni cesti, ob igrišču).

2.2. INTERAKTIVNI POUK

- ✓ GN mladostnik naj bo obrnjen proti razredu tako, da ima pregled čez vse sošolce (klopi v učilnici naj bodo razporejene v krogu ali v obliki črke U);
- ✓ z roko nakazujte, kdaj kdo govori oz. pokažite govorca;
- ✓ občasno na kratko povzemite vsebino razprave, saj s tem omogočite mlademu z okvaro sluha, da ostane na tekočem;
- ✓ GN mladostnik naj sedi zraven zanesljivega učenca, ki mu bo lahko pomagal pri sledenju razlage in navodil, če bo to potrebno;
- ✓ najustreznejše je delo v skupini petih sošolcev (na predmetni stopnji).

2.3. PRILAGODITVE PRI POUČEVANJU IN UČENJU

- ✓ med razlago bodite obrnjeni proti GN mladostniku in ne hodite po razredu;
- ✓ ko pišete na tablo, ne razlagajte snovi;
- ✓ pomembne informacije večkrat ponovite;
- ✓ potrebno je preverjati razumevanje;
- ✓ uporabljajte premore;
- ✓ govorite razločno – jasna izgovorjava, počasnejši govor;
- ✓ uporabljajte krajše stavke in znane besede;
- ✓ neznane besede napišite na tablo in jih razložite;
- ✓ kompleksne vsebine razdelite na smiselne krajše celote;
- ✓ pred uro napovejte potek in temo ter pripravite učno gradivo (npr. zapiske);
- ✓ ne preskakujte s teme na temo – če to storite, GN mladega na to opozorite;
- ✓ uporabljajte slikovno in video gradivo – pomagajte si s powerpoint predstavitevjo, miselnimi vzorci, posnetki;
- ✓ govorno in jezikovno zahtevnejši predmeti se naj izvajajo v jutranjih urah (npr. tuj jezik, zgodovina);
- ✓ uporabljajte dogovorjene znake ali kretnje, s katerimi opozorite k poslušanju (npr. v primeru menjave teme). Pozornost za poslušanje pa je potrebno pridobiti tudi po slušni poti, tako da se GN mladega pokliče po imenu;
- ✓ ponovite odgovore, ki jih na vaša vprašanja dajejo drugi učenci/dijaki, saj jim mladostnik z okvaro sluha ne zmore slediti;

- ✓ navodila za domače naloge, sporočila o športnih dnevih in drugih aktivnostih zapisujte GN mlademu v beležko;
- ✓ priporoča se uporaba FM-sistema (opis FM-sistema najdete pod poglavjem Pripomočki za gluhe in naglušne).

2.4. NEKATERE PRILAGODITVE PRI USTNEM IN PISNEM PREVERJANJU IN OCENJEVANJU ZNANJA

- ✓ podaljšan čas pri ustnem in pri pisnem preverjanju in ocenjevanju znanja;
- ✓ preverjanja znanja so napovedana in medpredmetno usklajena;
- ✓ vprašanja in navodila naj bodo jasna, enoznačna, kratka in slikovno podprta (npr. modeli, slike, zgledi);
- ✓ ocenjujte znanje in upoštevajte vsebinsko pravilnost odgovora, ne pa izgovorjave ali slovnične pravilnosti;
- ✓ lahko se izvaja individualno, v mirnem okolju.

2.5. PRILAGODITVE PRI NPZ, NA POKLICNI IN SPLOŠNI MATURI TER NA ZAKLJUČNEM IZPITU

Mladi z okvaro sluha **potrebujejo prilagoditve** tudi pri NPZ, na poklicni ali splošni maturi ter na zaključnem izpitu:

- [Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli 2016/2017;](#)
- [Pravilnik o načinu izvajanja mature za kandidate s posebnimi potrebami;](#)
- [Pravilnik o zaključnem izpitu.](#)

2.6. PRAVICA DO TOLMAČA

Gluhim in naglušnim mladim, ki se sporazumevajo v slovenskem znakovnem jeziku in so usmerjeni v izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, se na podlagi strokovnega mnenja z odločbo o usmeritvi prizna tudi [pravica do tolmača](#) slovenskega znakovnega jezika v okviru dodatne strokovne pomoči za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj.

Dijaki in študenti, ki bodo potrebovali povečan obseg storitev tolmačenja zaradi potreb, povezanih s šolanjem, bodo lahko uveljavljali plačilo storitev tolmačenja skupaj **največ 100 ur letno**. Sredstva za plačilo teh ur tolmačenja se zagotovijo v proračunu Republike Slovenije.

3. KARIERNA ORIENTACIJA GLUHIH IN NAGLUŠNIH MLADIH

Glede omejitev zaradi okvare sluha ni splošnih pravil, ki bi veljala za vse mlade z okvaro sluha. Tako kot vsi mladi, naj tudi mladi z okvaro sluha pri svoji odločitvi upoštevajo svoje interese, sposobnosti («močna področja») in zdravstvene omejitve:

- potrebno jih je dobro podučiti o značilnostih posameznega poklica – zaradi omejitev pri pridobivanju splošnih informacij jih ne poznajo tako dobro kot njihovi vrstniki;
- naglušni mladi se naj ne odločajo za poklice, kjer je prisoten stalen hrup (le-ta lahko povzroči poslabšanje sluha);
- GN mladi ne morejo opravljati poklicev, kjer je potrebno delovne procese nadzorovati slušno in kjer je veliko komunikacije ter dinamičnega skupinskega dela.

4.1. PRIPOROČILA PRI IZVEDBI DEJAVNOSTI KARIERNE ORIENTACIJE

V okviru dejavnosti karierne orientacije (npr. obiski srednjih šol, obrtni in karierni sejmi, individualne obravnave):

- razvijajte komunikacijske veščine GN mladih, saj se mladi z okvaro sluha izražajo slovnično nepravilno, v kratkih stavkih, imajo slabšo izgovorjavo ...;
- pripovedovanje osebnih zgodb ali spominov (vaje govora in izražanja);

- odigravanje različnih scenarijev: razgovori za službo, pogovori z uradniki (vaje govora);
- učite jih samostojnosti (npr. uporaba interneta, izposoja knjig ipd.);
- izguba sluha vpliva na različna področja posameznikovega življenja, kot so govorno-jezikovne veščine, komunikacijske veščine, kognitivne sposobnosti, socializacijske sposobnosti, čustvena zrelost, samopodoba, osebnostne in druge lastnosti, zato je pomembna obravnava tudi na drugih področjih.

4.2. MOČNA PODROČJA GN MLADIH

Pri mladih z okvaro sluha je pomembno odkrivanje njihovih močnih področij in posebnih spretnosti (t. i. kompenzacijske spretnosti, ki so se razvile zaradi okvare sluha).

Nekateri GN mladi so:

- ✓ močni vizualni misleci;
- ✓ dobro opažajo podrobnosti;
- ✓ imajo dobro prostorsko predstavljenost;
- ✓ kažejo močan čut za estetiko;
- ✓ imajo dobre likovne, športne, pogosto tudi matematične sposobnosti.

Ne le, da se lahko osebe z okvaro sluha na delovnem mestu odlično izkažejo, temveč lahko tudi pomembno doprinesejo k razvoju podjetja. [Tukaj](#) so predstavljeni številni primeri dobrih praks, tako z vidika nadvse uspešnega poklicnega udejstvovanja gluhih in naglušnih mladih, kot tudi z vidika prednosti podjetij, ki le-te zaposlujejo.

Vir:

Hernja, N., Werdonig A., Brumec M., Groegl, S., Ropert D. in Varžič, I. (2010). *Priročnik za delo z gluhi in naglušnimi otroki*. Ljubljana: Zavod za RS za šolstvo.